

İngiltere'de Okul öncesi Eğitim Veren Kurumlar ve Bu Kurumlara Öğretmen Yetiştirme

Şefik YAŞAR (*)

SUNUŞ :

Gelenek ve göreneklerine son derece bağlı yaklaşık 50 milyon nüfusun yaşadığı İngiltere'de merkezi bir eğitim sisteminin varlığından söz edilemez. Genel eğitim politikası devletçe saptanmasına ve mali yönden desteklenmesine rağmen, yerel eğitim idareleri (LEA's) çok önmlü görevleri üstlenmişlerdir.

Örneğin, okul binalarının yapımı, okul araç ve gereçlerinin sağlanması, yerel eğitim politikasının saptanması, öğretmenlerin seçimi ve atanması yerel eğitim idarelerinin sorumluluğundadır (1).

İngiltere'de okul, çocuklara entellektüel beceri kazandırmayı amaç edinir. Okulun işlevi seçmektir. Bu görüşün gereği olarak, geniş kitlelere eğitim sağlama yerine, yeteneklerin küçük yaşta seçilmesi ve yöneltmesi esas alınmaktadır. Bu nedenle, kaliteli bir eğitimin gerçekleştirilmesi ve aynı zamanda sosyal demokrasinin kurulması amaçlanmaktadır.

İngiltere'de eğitim basamakları çeşitli kademelere ayrılmıştır. Bunları ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim şeklinde sıralayabiliriz. Ayrıca, 3 ile 5 yaş arası çocukların devam ettikleri eğitim kurumları da vardır. Zorunlu olmayan bu tür eğitim, okulöncesi eğitim olarak isimlendirilir.

İNGİLTERE'DE OKULÖNCESİ EĞİTİM VEREN KURUMLAR

İngiltere'de okulöncesi eğitim anaokullarında (nursery schools) ya da ana sınıflarında (nursery classes) verilmektedir.

(*) A Ü Kütahya İdari Bilimler Yüksek Okulu İngilizce Okutmanı

Anaokulu, çalışan kadınların ihtiyaçları gözönünde tutularak 3 ile 5 yaş arası çocuklar için gündüzlü olarak yerel eğitim idareleri ya da gönüllü kuruluşlar tarafından açılan okullara verilen isimdir. Ana sınıfı ise, 3 ile 5 yaş arası çocuklara özgü bir program uygulayan ilkokulun bir alt sınıfıdır (2).

İngiltere’de anaokulu ve ana sınıfları yerel eğitim idareleri tarafından yönetilir. Açılacak olan bu kurumlar için yerel eğitim idarelerinden önceden izin alınması zorunludur. Bu kurumların yönetmeliğine göre, kurumun yöneticisi mutlaka konu uzmanı öğretmen olmalıdır. Her kurumda 20 tam zamanlı öğrenci ya da 40 yarı zamanlı öğrenci için bir öğretmen ve bir teknisyen görevlendirilir. 1959 yılında yayınlanan bir yönetmeliğe göre sınıftaki tam zamanlı öğrenci sayısı 20’yi geçemez ve bu sayı yerel eğitim idareleri tarafından sıkı bir şekilde izlenir (3).

İngiltere’de ilk anaokulu Pestalozzi ve Frobel’in fikirlerinden çok etkilenen Robert Owen tarafından açılmıştır. İngiltere’de okulöncesi eğitimin yetkililerce tanınması 1918 yılında Fisher kanunuyla gerçekleşmiştir. «Niçin okulöncesi eğitim?» sorusuna bu ülkede tarihsel ve bilimsel açıklamayı getiren 1933 yılında hazırlanan «kreş ve anaokulları üzerine Haddow Raporu» adlı belgedir (4).

Çok sayıda İngiliz annenin çalıştığı İkinci Dünya Savaşı sırasında birçok gönüllü kuruluşlar ile bazı yerel eğitim idareleri tarafından anaokulları açılmıştır (5). Anaokullarının başarısı, okulöncesi sınıfların sadece kalabalık endüstri merkezlerinde duran çocuklar için değil, bütün çocuklar için gerekli olduğunu göstermiştir.

İNGİLTERE’DE OKULÖNCESİ EĞİTİM VEREN KURUMLARIN AMAÇ VE PROGRAMLARI

Anaokulu ya da ana sınıfları, İkinci Dünya Savaşından sonra değişen toplum yapısı ile çalışan annelerin etkin biçimde iş hayatına atılması sonucu toplumun en önemli gereksinimleri arasında yer almışlardır (6). Ayrıca, bu kurumlar, kimi annelerin sosyo-kültürel yönünün zayıf olduğu gerçeğini gözönünde bulundurarak, çocuğun eğitim ihtiyacını tam olarak karşılamayı, ilgi ve yeteneklerini, tam olarak geliştirmeyi amaçlamıştır.

Sağlıklı ve dengeli bir toplumun oluşması için, okulöncesi eğitim kurumlarında çocuğun acilen getirdiği eksiklikler giderilmeye, bedensel ve zihinsel yetenekler geliştirilmeye çalışılır.

Bu kurumlar, çocuğun 2 ile 5 yaş arasında duyuları vasıtasıyla çevresinde olup bitenler hakkında bilgi kazandığı ve duyularından özellikle daha çok görme, işitme ve dokunma duyusuna başvurarak öğrenmek istediği fikrini kabul etmektedirler. Buna bağlı olarak, çocuğun sürekli eşyaya bakma ve onlarla meşgul olma isteği elden geldiğince az sınırlandırılır ve okulda çocuğun çevresinde deneme ve araştırma yapmaya olanak tanıyacak eşya ve araçlar bulundurulur (7).

Bu tür eğitim kurumlarında, çocukların daha çok sözel yeteneklerini, hayal güçlerini ve el becerilerini geliştirmeye yönelik iyi organize edilmiş ve zengin yaşantılarla dolu eğitimi programlarının uygulanmasına ağırlık verilir (8). Örneğin, çeşitli araç ve gereçleri kullanmalarına izin verilerek, çocuğun el ve göz koordinasyonlarını geliştirmesine yardımcı olunur. Bu arada, çocuğun uygun sağlık ve beslenme alışkanlıkları kazanması için azami özen gösterilir.

Sonuç olarak İngiltere'deki okulöncesi eğitim kurumlarında, çocuğun zihinsel, bedensel ve sosyal gelişimini sağlayacak, dengeli ve sağlıklı bir kişilik geliştirmesine yardımcı olacak, sağlık ve beslenme alışkanlıkları kazandıracak işlevsel programların uygulanmasına çalışılmaktadır.

İNGİLTERE'DE OKULÖNCESİ EĞİTİM ALANINA ÖĞRETMEN YETİŞTİREN KURUMLAR

İngiltere ve Galler bölgesinde öğretmenlik yapacak kişilerin «nitelikli öğretmen» olmaları gerekmektedir. Nitelikli öğretmen olabilmek için, öğretmen adayları öğretmen yetiştirme programlarını başarılı bir şekilde tamamlamaları gerekir. İngiltere'de öğretmenler, eğitim kolejlerinden, üniversitelerin eğitim bölümlerinden ya da politekniklerin (Polytechnics) eğitim bölümlerinden yetiştirilir. Tüm öğretmenler derece sahibi olmak zorundadırlar. Ayrıca, üniversite mezunu olup da öğretmenlik yapmak isteyenler, öğretmenlik, formasyonu kazanabilmek için belli eğitim kolejlerinde, üniversitelerde ya da politekniklerde bir yıllık öğretmenlik sertifikası programını izlemek durumundadırlar (9).

Anaokulu ya da ana sınıfı gibi okulöncesi eğitim kurumları ile ilkokulların infant kademesinde (5-8 yaş arası çocukların devam ettiği kademe) öğretmenlik yapacak kişiler, üniversite ya da politeknik eğitim bölümlerinin 3 ile 9 yaş arası çocukları eğitecek öğretmenlerin yetiştirildiği ilgili kısma devam ederler. Bu eğitim kurumlarında öğrenim gören öğretmen adayları, çocukların bedensel, zihinsel ve sosyal gelişimleri konusunda bilgi ve beceri sahibi olma ya çalışırlar (10).

OKULÖNCESİ EĞİTİM ALANINA ÖĞRETMEN YETİŞTİREN KURUMLARIN AMAÇ VE PROGRAMLARI

Okulöncesi eğitim alanına öğretmen yetiştiren üniversite ya da politeknik eğitim bölümleri, öğretmen adaylarına sağlam ve tutarlı eğitim deneyimleri kazandırmayı ve çeşitli öğrenme teknikleri konusunda bilgili kılmayı amaç edinmiştir.

3 ile 9 yaş arası çocukları eğitecek öğretmenlerin yetiştirildiği eğitim bölümlerinin ilgili kısmına kabul edilebilmek için en az 18 yaşında olmak, iki dersten ileri düzeyde (Advanced Level) ve Matematik ile İngilizce'den orta düzeyde (Ordinary Level) bir genel eğitim sertifikasına sahip olmak gerekir. (11).

Öğretmen adaylarının izleyecekleri programlar 3 ile 9 yaş arası çocukların devam ettikleri eğitim kurumlarında yapılan uygulamalara, uzmanlık alan bilgisine ve öğretmenlik meslek bilgisine dayanır.

Öğretmen adayları, her yıl belli bir süre farklı okullarda uygulama yaparlar. Bu uygulama süresi toplam 21 haftadır. Buna ek olarak, birinci ve ikinci sınıftaki öğretmen adayları, haftanın bir günü ileide öğretmen olarak atanacakları okulöncesi eğitim kurumlarına giderek öğrencileri izleme çalışması yaparlar. Gittikleri okullardan edindikleri izlenimlerini tutor denilen danışmanlarıyla değerlendirerek, kendilerine olan güvenlerini artırmaya ve mesleki becerilerini geliştirmeye çalışırlar. İkinci sınıftaki öğretmen adayları isterlerse, uygulamalarını Kuzey Amerika'da da yapabilirler.

Birinci ve ikinci sınıftaki öğretmen adaylarına öğretmenlikleri sırasında uygulayacakları öğretim yöntemlerine ilişkin derslerin yanı sıra, dil gelişimi, edbiyat, okuma öğretimi, matematik, beden eğitimi, resim, müzik, tiyatro, dans, biyoloji, tarih ve coğrafya dersleri okutulur (12).

Öğretmen adayları üçüncü yılın başından itibaren iki derste uzmanlaşmaya başlarlar. Uzmanlık alanları şu dersleri içerir: Dil gelişimi, edebiyat, matematik, beden eğitimi, resim, müzik, tiyatro, biyoloji, tarih ve coğrafya. Öğretmen adayları, uzmanlaştıkları derslerin sadece içeriklerini değil, aynı zamanda bu derslerin özel öğretim yöntemlerini de öğrenirler.

Öğretmenlik meslek bilgisi dersleri ile öğretmen adaylarının; çocuk, eğitim programı ve okula ilişkin bilgi ve beceriler kazanmaları amaçlanmıştır. Bu nedenle, çocuk psikolojisi ve gelişimi, öğretim yöntemleri, eğitim felsefesi, sosyoloji, eğitim tarihi vb. dersler okutulur (13). Bu dersler ile öğretmen adaylarına, çocuk gelişimi, çocuğun öğrenmesi ve sosyo-kültürel ilişkileri konusunda bilgi verilmeye çalışılır. Ayrıca, okul ve sınıf örgütleri hakkında bilgi edinirler ve farklı öğretim tekniklerini araştırırlar. Üçüncü ve dördüncü sınıftaki öğretmen adaylarına; çeşitli ırklardan oluşan toplumlarda eğitim, moral eğitimi, özürlü çocukların eğitimi politika ve eğitim ve öğretimin sosyal dezavantajı gibi konularda yetişmelerine olanak tanınır (14).

K A Y N A K L A R

- Education in Britain London, 1979. s. 2.
- Alaylıoğlu. R. ve F. Oğuzkan. Ansiklopedik Eğitim Sözlüğü. İnkılap ve Aka Kitabevleri Koll. Şti. İst. 1976. s. 367.
- School Administration. A Handbook of Advice and Information. London-1964. s. 46/2.
- Gürkan, Tanju Türkiye'de Okulöncesi Eğitim Programlarının Değerlendirilmesi ve Geliştirilmesi. Dr. Tezi. A Ü. Eğitim Fak., 1981. s. 8
- Cramer. J.F. ve G.S. Browne Çağdaş Eğitim. (Çev.: A Ferhan Oğuzkan) MEB. Öğretmen Kitapları, No. 140. İst., 1976. s. 254.
- Oktay, Ayla- «Türkiye'de Okul öncesi Eğitimin Dünü ve Bugünü». Eğitim ve Bilim. C. 7. S. 42. 198. s. 3
- Cramer, J.F. ve G.S. Browne Ön ver. s. 254.
- Gürkan, Tanju. «Neden Okulöncesi Eğitim». Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. C. 15. S. 2. 1982. s. 216.
- A Career in Teaching. February. 1982. s. 4.
- Educational System of Great Britain. April. 1976. s. 9.
- Aynı.
- Faculty of Education Studies. s. 46.
- A Career in Teaching February. 1982. s. 5.
- Faculty of Education Studies. s. 47